

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ที่มีต่อ งานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา และความคาดหวังต่อองค์กรของรัฐในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา รวมทั้งการปฏิบัติตนของประชาชนในเขตชุมชนแออัด ที่เกี่ยวข้องกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา โดยประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตชุมชนแออัด 5 ถนนวาศบาลนครเชียงใหม่ ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษแบบจำเพาะเจาะจง โดยแบ่งขั้นตอนการศึกษาเป็น 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การสนทนาลักษณะไม่เป็นทางการ กลุ่มตัวอย่างมี จำนวน 15 คน ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างมี จำนวน 50 คน โดยเลือกสัมภาษณ์จากประชาชนที่ให้ความร่วมมือหลังคาเรือนละ 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 70 จากทั้งหมด 71 หลังคาเรือน จากนั้นทำการสนทนาลักษณะไม่เป็นทางการอีกครั้งในขั้นตอนที่ 3 เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นร้อยละและวิเคราะห์ข้อมูลพรรณนาตามเนื้อหา ผลการศึกษาค้นคว้าว่า

1. ความรู้และความเข้าใจ ที่มีต่องานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา

1.1 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา มีความรู้และความเข้าใจต่อ การคุ้มครองผู้บริโภคถูกต้องตาม รายละเอียดแนวทางการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาที่ได้มีการดำเนินงานในส่วนภูมิภาค โดยฝ่ายเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด แต่รายละเอียดอาจไม่ชัดเจนและสมบูรณ์ อาจเนื่องจากไม่มีรูปแบบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาในที่ชัดเจนมาก่อน และสภาพความเป็นอยู่ที่ต้องทำงานหาเช้ากินค่ำ จึงไม่มีเวลารับรู้ข่าวสารเท่าที่ควร เช่น พอรู้ว่าการคุ้มครอง คือ การทำให้ตนเองได้รับความปลอดภัยจากการใช้ยา โดยหน่วยงานสาธารณสุขเป็นคนที่เข้ามาคุ้มครอง ส่วนหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในกระทรวงสาธารณสุข ไม่สามารถบอก

ให้คนอื่นรู้ได้ และไม่สามารถที่จะอธิบายหรือให้รายละเอียดในกิจกรรมหรือกลวิธีในการดำเนินงานได้ว่า มีขั้นตอนดำเนินงานอย่างไร ใครเป็นผู้ที่เข้ามาดำเนินการ เป็นต้น และเพื่อเป็นการศึกษา ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างต่อ การคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดกิจกรรมตามที่ได้มีการดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา โดยฝ่ายเภสัชสาธารณสุข ให้กลุ่มตัวอย่างเลือก พบว่า กลุ่มตัวอย่างเข้าใจว่า คือ การที่เจ้าหน้าที่ควบคุมการจำหน่ายยาของร้านขายยามากที่สุด รองลงมาได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ให้ความรู้เรื่องงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาแก่ประชาชน การที่เจ้าหน้าที่ให้ความรู้เรื่องยาแก่ประชาชน และการที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการทางกฎหมายกับ ผู้ขาย ผู้ผลิตยา ที่ผิดกฎหมาย ตามลำดับ

1.2 ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคด้านยา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่รู้ว่ามีกฎหมายที่รองรับในสิทธิการบริโภคยา ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ส่วนผู้ที่รู้ว่ามีสิทธิตามกฎหมาย ก็ไม่สามารถบอกได้ว่า มีกฎหมายอะไรที่รองรับในสิทธิดังกล่าว แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็มีความเข้าใจเป็นอย่างดีต่อ การปฏิบัติต่างๆ ตามที่ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างว่า เป็นสิทธิของผู้บริโภคหรือผู้บริโภคมียุทธวิธีทำได้ เช่น การชักถามรายละเอียดของยา การขอเปลี่ยนยาหรือคืนยาเมื่อยาที่ได้รับเสื่อมสภาพไม่ปลอดภัยที่จะใช้ การฟ้องร้อง เรียกร้องให้ทางร้านชดใช้ความเสียหายเมื่อได้รับอันตรายจากการใช้ยา เป็นต้น

1.3 การรับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา

กลุ่มตัวอย่าง ไม่รู้ว่ามี การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา โดยเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อให้ประชาชนได้รับความปลอดภัยจากการใช้ยา บางคนได้กล่าวไม่เคยเห็นหน่วยงานของรัฐเข้ามาให้ความรู้ด้านนี้ในชุมชนมาก่อน ผู้ที่ตอบว่ารู้ ส่วนใหญ่รู้จาก สื่อทาง โทรทัศน์ วิทยุ มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ หนังสือพิมพ์ ประชุมอบรม ผ่านพับ โปสเตอร์ และเพื่อนบ้านตามลำดับ ที่ได้มีการ จัดอบรม เรื่องงานคุ้มครองผู้บริโภคสาธารณสุขแก่อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนเพียง 3 ครั้ง และเพิ่งเริ่มมีการดำเนินการในปี พ.ศ. 2535 ผู้ที่รู้ว่ามี การดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา โดยเจ้าหน้าที่รัฐ จะต้องเป็นผู้ที่สนใจในข่าวสารจากสื่อต่างๆพอสมควร ซึ่งสื่อที่ทำให้รับรู้ข่าวสารมากที่สุดคือ สื่อทาง โทรทัศน์ วิทยุ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั่นเอง

2. ความคิดเห็นที่มีต่องานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา

2.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคำแนะนำที่ผู้บริโภค ได้รับจากร้านขายยา

กลุ่มตัวอย่างคิดว่า รายละเอียดคำแนะนำที่ได้รับจากทางร้านมากที่สุดคือ วิธีการใช้ยา รองลงมาได้แก่ สรรพคุณของยา ชื่อของยา บางคนได้กล่าวว่า ถ้าตนไม่ตามรายละเอียดเรื่องยา ผู้ขายก็คงไม่ได้บอกรายละเอียดแก่ตน ส่วนใหญ่ คิดว่า ทางร้านขายยา แนะนำเรื่องยาพอใช้ และคิดว่ารายละเอียดที่ต้องการให้ทางร้านขายแนะนำเพิ่มเติมมากที่สุด คือ อันตรายของยา รองลงมาได้แก่ ข้อควรระวังและผลข้างเคียง ซึ่งข้อมูลส่วนนี้เป็นประโยชน์หน่วยงานของรัฐในการแนะนำร้านขายยา และให้ความรู้เรื่องยาแก่ประชาชน

2.2 ความคิดเห็นต่อข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่า ข่าวสารที่ได้รับอยู่ในปัจจุบัน ไม่เพียงพอ และการที่ได้รับข่าวสารไม่เพียงพอ คิดว่า เกิดจากหลายสาเหตุเช่น ตัวผู้รับสารหรือชาวชุมชนไม่ค่อยสนใจในข่าวสารต่างๆเท่าที่ควร หรืออาจจะเคยได้ยินได้ฟังบ้าง แต่ตนเองไม่ได้สนใจ ใส่ใจ มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ขาดสื่อหรือความรู้ที่จะนำมาเผยแพร่ในชุมชน เกิดจากช่องทางกระจายข่าวสารคือ ไม่มีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เท่าที่ควรและเจ้าหน้าที่ไม่ค่อยสนใจที่จะประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านนี้ ซึ่งปัญหาเกิดจากทั้ง ตัวผู้รับข่าวสาร ผู้ส่งสาร และช่องทางกระจายข่าวสาร

2.3 ความคิดเห็นต่อสภาพสิทธิความเป็นผู้บริโภคด้านยา

กลุ่มมีความคิดว่า หลักสิทธิพื้นฐาน 4 ข้อ ตาม ที่กฎหมาย พ.ร.บ. คุ้มครองผู้บริโภค ให้มานั้น ตนคิดว่าดี พอใจ ต่อหลักสิทธิดังกล่าว แต่ตนคิดว่าปัญหาหรืออุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในการใช้สิทธิความเป็นผู้บริโภค ได้แก่ ผู้บริโภคอาจมี ความเกรงใจและกลัวเจ้าของร้านในการที่จะซักถามรายละเอียดของยา หรือนำยาไปเปลี่ยน และคิดว่าทางร้านคงไม่ให้เปลี่ยนเพราะ ได้ตกลงซื้อขายกันแล้ว บางคนก็คิดว่า ราคาขายที่ซื้อมาไม่กี่บาท ไม่คุ้มกับเวลาที่ต้องเสียไป อีกปัญหาหนึ่งคือ ไม่รู้ว่าหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานใด ที่รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือ เมื่อเกิดปัญหาได้รับอันตรายหรือความไม่เป็นธรรมจากการใช้ยา ถ้ารัฐจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคทราบว่าตนเองมีสิทธิตามกฎหมาย ก็จะทำให้ผู้บริโภครู้จักใช้สิทธิของตนดังกล่าว และยังเป็นการคุ้มครองตนเอง

ให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้ยา

2.2 ความคิดเห็นต่อรูปแบบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา

กลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่ไม่เคยไปซื้อยาจาก ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) มีจำนวนที่มากกว่า ผู้ที่เคยไปซื้อ ในช่วงระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา โดยผู้ที่ไม่เคยไปซื้อ ส่วนใหญ่ได้ให้เหตุผลว่า ศสมช. ไม่ได้เปิดบริการตลอดเวลา รองลงมาคือ มียาและเวชภัณฑ์ไม่ครบ ไม่รู้ว่าที่ ศสมช. มียาจำหน่าย คนขายแนะนำไม่ดี ไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งผู้ที่ไม่ซื้อคงได้ประเมินเปรียบเทียบกับ ศสมช. กับแหล่งบริการจำหน่ายยา อื่นๆ ที่อยู่ใกล้กับชุมชน และเห็นว่าแหล่งอื่นดีกว่า จึงได้ตัดสินใจที่จะใช้บริการจากแหล่งอื่นๆ ส่วนผู้ที่เคยไปซื้อ ได้ให้เหตุผลที่ขัดแย้งว่า สะดวกอยู่ใกล้บ้าน ยามีคุณภาพดี ราคาถูก คนขายแนะนำดี ตามลำดับ และได้มีการถามความคิดเห็นในการปรับปรุงการจำหน่ายยาใน ศสมช. ของกลุ่มที่ไม่เคยไปซื้อ พบว่า ควรจัดให้มีคนมาเฝ้าและเปิดบริการตลอดวันมากที่สุด รองลงมาได้แก่ จัดให้มีเจ้าหน้าที่มาตรวจเยี่ยมจัดให้มียาและเวชภัณฑ์ให้ครบ สอดคล้องกับเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ไปซื้อยาที่ ศสมช. ซึ่งการปรับปรุงโดยการจัดให้มีคนมาเฝ้าและเปิดบริการตลอดวัน ในทางปฏิบัติคงเป็นไปได้ยากพอสมควร เพราะผู้ที่จะมาเปิดให้บริการคือ อาสาสมัครสาธารณสุข ที่ต้องเสียสละเวลามาเปิดให้บริการ และการที่จะให้มียาจำหน่ายหลากหลายเช่นเดียวกับ ร้านขายยา ก็เป็นไปได้ยากอย่างแน่นอน เพราะวัตถุประสงค์ของการจัดจำหน่ายยาใน ศสมช. คือต้องการให้ชาวชุมชน ได้รับยาที่มีความปลอดภัยสูง มีราคาที่เหมาะสม ซึ่งได้แก่ ยาสามัญประจำบ้าน ในการดำเนินการที่อาจเป็นไปได้คือ เปิดบริการในช่วงเวลาเย็นเพิ่มจากเดิม ที่ได้เปิดบริการอยู่แล้วใน วัน จันทร์ พุธ ศุกร์ ระหว่างเวลา 17.00-19.00 และจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาให้คำแนะนำเรื่อง การบริหารเวชภัณฑ์ การให้ความรู้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นผู้ขายยา เพื่อให้มีความรู้และสามารถแนะนำผู้อื่นได้ รวมทั้งการใช้หอกระจายข่าวในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวชุมชนรู้ว่ามียาคุณภาพดี มีความปลอดภัยสูง จำหน่ายใน ศสมช.

การที่จะทำให้ชาวชุมชน รู้จักการคุ้มครองตนเองให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้ยาก็คือจะต้องทำให้ชาวชุมชนมีความรู้ในด้านยา และเรื่องของการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา รู้ว่าจะคุ้มครองตนเองได้อย่างไร และใครให้ความช่วยเหลือแก่ตนในเรื่องนี้ แม้ว่าสภาพความเป็นอยู่

ในชุมชนจะเป็นที่ทราบกันว่า ชาวชุมชนไม่มีเวลาเรียนรู้ข่าวสารต่างๆเท่าที่ควร แต่ก็อาจเป็นความจำเป็นในสายตาของเจ้าหน้าที่รัฐที่จะต้องให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านนี้ เพราะมองถึงปัญหาในการบริโภคยาว่าเป็นปัญหาสำคัญ ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขก็ได้เล็งเห็นความสำคัญและได้กำหนดให้งานคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหนึ่งใน กิจกรรมที่ต้องดำเนินการใน งานสาธารณสุขมูลฐาน และในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 7 ก็ได้เร่งรัดให้มีการขยายการสาธารณสุขมูลฐานเข้ามาในเขตเมืองให้มากขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการที่จะทำให้ชาวชุมชนมีความรู้เรื่องยา ตระหนักถึงอันตรายที่อาจเกิดจากการบริโภคยาและสามารถคุ้มครองตนเองจากการบริโภคยาได้ กลวิธีหรือกิจกรรมหนึ่ง ก็คือ การให้ความรู้แก่ชาวชุมชน จากการถามความคิดเห็นชาวชุมชนต่อการจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้ในชุมชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างคิดว่า การจัดให้มีการประชุมอบรมแก่ชาวชุมชนทั่วไปจะเป็นการเหมาะสมที่สุด รองลงมาได้แก่ การจัดให้ความรู้แก่กลุ่มย่อย เช่น กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มนักเรียน การจัดให้มีการเผยแพร่ทางหอกระจายข่าว การจัดอบรมร้านค้า การแจกแผ่นพับ โปสเตอร์ ควรผสมผสานกิจกรรมต่างๆเข้าด้วยกันจึงจะเกิดประโยชน์ เช่น การจัดให้มีการอบรม อาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชน การให้สื่อความรู้เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ แก้อาสาสมัครสาธารณสุขนำเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในชุมชน จัดให้มีการให้ความรู้ทางหอกระจายข่าวทุกวัน โดยเฉพาะสื่อทางหอกระจายข่าว ซึ่งเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการให้ความรู้ เข้าถึงในชุมชนมากที่สุด แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือผู้ที่รับผิดชอบไม่ค่อยสนใจที่จะกระจายข่าวเท่าที่ควร และพบว่า ผู้ที่มีบทบาทต่อการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาให้ได้ประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพคือ กลุ่มแกนนำที่มีบทบาทและตำแหน่งหน้าที่ในชุมชนที่จะต้องเสียสละ ประสานงานให้ความร่วมมือกับรัฐ ถ้าผู้นำหรือกลุ่มที่มีบทบาทในชุมชนได้รับรู้ข่าวสารจากรัฐ แล้วนำมาถ่ายทอดต่อให้กับชาวชุมชน โดยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดประชุมอบรม การให้ความรู้ทางหอกระจายข่าว การนำแผ่นพับและโปสเตอร์มาแจกให้ชุมชน การบอกกล่าวถ่ายทอดความรู้แบบไม่เป็นทางการ การประชาสัมพันธ์ให้รู้ให้ทราบกันเองในชุมชน ก็จะมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ซึ่งกลุ่มที่กล่าวนี้อาจรวมไปถึงกลุ่มที่ไม่เป็นทางการในชุมชนได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่เงินกู้ เจ้ามือหอย กลุ่มอิทธิพลอื่นๆ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้แก่ชาวชุมชน ด้วยการบอกต่อให้ทราบกันเองแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ผู้เขียนได้เข้าไปศึกษาในชุมชน อาจเป็นช่วงระยะเวลาที่สั้นๆ และการศึกษาที่จะให้ทราบ

ว่าใครคือ กลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการดังกล่าว จะต้องใช้ระยะเวลาในนาน และต้องสร้างความคุ้นเคยกับชุมชนให้มากกว่านี้ ซึ่งตรงจุดนี้คิดว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะผู้ที่ต้องเข้าไปทำงานในพื้นที่จะต้องเป็นผู้ที่ทราบถึงสภาพชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับชาวชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือมากที่สุด และที่ผ่านมามีชาวชุมชนอาจเคยแต่ได้รับผลประโยชน์จากรัฐมาตลอด ทำให้ขาดการร่วมมือริเริ่มพัฒนาชุมชน โดยชาวชุมชนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่ต้องทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชนให้ได้

เช่นเดียวกัน ในการจัดให้มีการออกตรวจเยี่ยม แนะนำร้านขายของชำ ทางกลุ่มส่วนใหญ่คิดว่า ควรเป็นหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข โดยให้เหตุผลว่า เป็นบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่คนมีความเคารพยำเกรงและให้ความเชื่อถือ แต่กลุ่มก็คิดว่าถ้าจัดให้มีการออกไปตรวจเยี่ยมแนะนำ ถ้าไปเป็นกลุ่มร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกับชาวชุมชนก็สามารถทำได้ ซึ่งจะเห็นว่า ถ้าจะให้มีการออกตรวจเยี่ยม แนะนำ เจ้าหน้าที่จะต้องเป็นผู้ริเริ่ม คอยสนับสนุนชี้แนะชาวชุมชน ในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องสร้างบรรยากาศเป็นมิตร สร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ ชาวชุมชน และผู้ขายของชำ ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องหมั่นเข้าไปในชุมชนให้มากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจัง และถือว่าการแนะนำร้านขายของชำ เป็นการแนะนำโดยชี้ให้เห็นอันตรายที่อาจเกิดจากยาอันตรายที่นำมาขาย และชี้ให้เห็นว่ามียาประเภทใดบ้างที่สามารถจำหน่ายได้และมีความปลอดภัยในชุมชน

จากผลการศึกษาพบว่า ชาวชุมชน ได้มีการคุ้มครองตนเองให้ได้รับความปลอดภัยจากการบริโภคยา โดยใช้ภูมิความรู้ ปัญหาที่ตนมีอยู่ และมีการคุ้มครองบุคคลอื่นที่อยู่ในชุมชนบ้าง โดยการประชาสัมพันธ์ บอกกล่าวให้คนในชุมชนรับรู้ไม่เป็นทางการ เช่น ยาประเภทใดที่กินแล้วเป็นอันตรายแก่ตน หรือร้านขายยาใดที่ตนไปซื้อยาแล้ว ได้รับยาที่เป็นอันตรายหรือยาเสื่อมสภาพ เพราะฉะนั้นการที่จะทำให้การติดต่อข่าวสาร เรื่องงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา มีการติดต่อที่เป็นกระบวนการ มีประสิทธิภาพ รูปแบบที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักถึงอันตรายจากการบริโภคยาที่ไม่ถูกต้อง และเป็นการส่งเสริมพัฒนาให้ชาวชุมชนได้มีความคิดริเริ่มมีส่วนร่วมแก้ปัญหา พัฒนาชุมชน เป็นการรวมพลังของชาวชุมชนในฐานะที่เป็นผู้บริโภค เพื่อสร้างพลังต่อรองกับผู้ขาย รัฐจึงควรจัดให้มีการจัดตั้งกลุ่มคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นในชุมชน ซึ่งการดำเนิน

การที่ผ่านมาได้มีการดำเนินงานในชุมชน ผู้เขียนจึงได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อการจัดตั้งกลุ่มคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อชุมชน และมีความต้องการให้มีการจัดตั้งในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งผลดีต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ในการที่จะสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาตนเอง แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเป็นตัวกลางที่สำคัญที่สุดในเบื้องต้นที่จะผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าว ต้องมีความเสียสละกระตือรือร้นในการทำงานกับชาวชุมชน มีความหวังดี อยากรเห็นความเจริญของชาวบ้าน และกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่าง คิดว่ากลุ่มคุ้มครองฯ สมควรจะดำเนินการคือ รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ แล้วนำความรู้ที่นำมาถ่ายทอดต่อให้กับชาวชุมชนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การตรวจเยี่ยมแนะนำร้านขายของชำ สอดส่องเฝ้าระวังการจำหน่ายยาในชุมชนและรายงานให้เจ้าหน้าที่ทราบ ส่วนใหญ่กลุ่มคิดว่า ตนเองสามารถเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว แต่ก็คงไม่ใช่ทุกกิจกรรม เพราะตนไม่ค่อยมีเวลา ต้องทำมาหากิน ซึ่งอาจมองได้ว่า กลุ่มตัวอย่างอาจเห็นความสำคัญและประโยชน์ของกลุ่มคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาในชุมชน และมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือในกิจกรรมดังกล่าว และสามารถเข้าร่วมในกิจกรรมได้ ถ้าตนมีเวลาว่างจากกิจกรรมอื่น หรืออาจมองเห็นประโยชน์ต่อตน จึงตอบรับต่อกิจกรรมไว้มาก่อน แต่การที่จะให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องภายหลัง หรืออาจจะเป็นลักษณะความเคยชินที่เคยรับแต่คำสั่งเบื้องบนคือ หน่วยงานของราชการมาตลอด รวมทั้งความเกรงใจ เชื่อฟังผู้มีบทบาทตำแหน่ง อำนาจ เลยไม่กล้าที่จะปฏิเสธต่อกิจกรรมที่ทางราชการได้มอบหมายให้ทำ ซึ่งอาจมีลักษณะเช่นนี้อยู่บ้าง ในลักษณะสังคมชาวชุมชน แต่บางคนก็ได้กล่าวถึงปัญหาการเข้ามามีส่วนร่วมว่า ถ้าจะให้มีการดำเนินงาน จะต้องให้ประธานในชุมชน กรรมการชุมชน เป็นผู้คอยชี้แนะ คอยกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือในกิจกรรมดังกล่าว และคิดว่าการจัดตั้งกลุ่มควรตั้งจาก กลุ่มที่มีบทบาท ตำแหน่งในชุมชนก่อน เช่น อสม. กรรมการชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสังคมนสงเคราะห์ และเป็นสิ่งที่กลุ่มดังกล่าวจะต้องพิสูจน์ให้ชาวชุมชนเห็นประโยชน์ และอาจมีการขอความร่วมมือจาก กลุ่มที่ไม่เป็นทางการอื่นๆ ที่อยู่ในชุมชน เช่น กลุ่มเจ้าหนี้เงินกู้ เจ้ามือหวย กลุ่มอิทธิพลอื่นๆ ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวงานคุ้มครองผู้บริโภคต่อไป

- 3. ความคาดหวังต่อองค์กรของรัฐในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา

เนื่องจากรูปแบบการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาในชุมชนแออัดยังไม่ชัดเจน ดังนั้น ชาวชุมชนส่วนใหญ่คิดว่ายังได้รับข่าวสารไม่เพียงพอ ดังนั้นความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของรัฐในการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา จึงยังไม่สามารถบอกได้ชัดเจนเท่าใดนัก ว่าสิ่งที่ชุมชนต้องการนั้นสอดคล้องกับความต้องการของรัฐหรือไม่ จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างคาดหวังว่าหน่วยงานของรัฐควรที่จะเข้ามาให้ความรู้ในชุมชนมากกว่านี้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับที่ชาวชุมชนได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า ไม่เคยได้รับความรู้มาก่อนจากเจ้าหน้าที่ รongลงมาได้แก่ หน่วยงานของรัฐควรเข้ามาตรวจตราดูแล การจำหน่ายยาในร้านขายของชำให้มากกว่านี้ ในเรื่องนี้ชาวชุมชนคงมองเห็นว่าบทบาทนี้สมควรให้รัฐเป็นคนดำเนินการเพราะ มี ตำแหน่ง หน้าที่ คนขายของชำจะได้มีความเกรงใจ และควรมีการให้ความรู้ทางสื่อต่างๆมากกว่านี้ตามลำดับ สำหรับบทบาทความร่วมมือของชุมชนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่พึงพอใจ และในวันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี ชาวชุมชนจะร่วมมือกันในการพัฒนาสภาพของชุมชนเช่น ทำความสะอาดถนน ชุดลอกลำคูไทร ซึ่งในอดีตชุมชนแห่งนี้เคยได้รับรางวัลชนะเลิศ จากการประกวดชุมชนดีเด่น จังหวัดเชียงใหม่มาก่อน เพราะฉะนั้น ถ้าเจ้าหน้าที่รัฐจะเข้าไปดูแล และพัฒนางานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาร่วมกับชาวชุมชน โอกาสที่การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาจะประสบผลสำเร็จก็เป็นไปได้

5. การปฏิบัติตนที่เกี่ยวข้องกับงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อยๆ มีพฤติกรรมการรักษาตนเอง โดยซื้อยาจากร้านขายยามากที่สุด รองลงมาคือร้านขายของชำ ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน (ศสมช.) เพราะมีความสะดวกและประหยัดเงินมากกว่าการไปรักษาที่โรงพยาบาลหรือคลินิก แสดงให้เห็นว่าร้านขายยามีบทบาทและความสำคัญต่อชาวชุมชนเป็นอย่างยิ่ง แต่ปัญหาที่พบคือชาวชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เรื่องยา และความเชื่อใจในตัวผู้ขายยา จึงทำให้โอกาสที่จะเสียเปรียบผู้ขายก็มีอยู่มาก การคุ้มครองตนเองในการบริโภคนยา คือ การถามผู้ขายเกี่ยวกับรายละเอียดของยาที่ได้รับ การอ่านฉลากของยาที่ได้รับ พบว่าส่วนใหญ่ได้อ่านฉลากก่อนใช้ยาทุกครั้ง เป็นการอ่านในวิธีการใช้ยามากที่สุด ส่วนที่อ่านน้อยที่สุดคือ อันตรายนและคำเตือนของยา และมีผู้ที่ไม่เคยอ่านฉลากเลย ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงว่าอาจได้รับอันตรายจากการใช้ยา รวมทั้งการดูแลสุขภาพ ซึ่งส่วน

ใหญ่เคยควันทอดอายุ แต่เกือบทั้งหมด ไม่รู้จักความหมายของ อักษรย่อที่เป็นภาษาอังกฤษ หน้าตัวเลข โดยส่วนใหญ่ดูแค่ ตัวเลขที่ปรากฏอยู่บนฉลากและคิดว่าเป็นวันหมดอายุและใช้วิธีการประเมินว่า ยาเสื่อมสภาพหรือหมดอายุ โดยดูที่ลักษณะของยาควบคู่กับการดูวันหมดอายุ

ในการปฏิบัติตนในการใช้สิทธิความเป็นผู้บริโภคด้านยา กลุ่มตัวอย่างได้เคยใช้สิทธิดังกล่าว เช่น การซักถามรายละเอียดของยา ในเรื่อง ชื่อยา สรรพคุณของยา วิธีการใช้ อันตรายของยา เนื่องจากกลุ่มคิดที่มีความจำเป็นต้องถามเพื่อความปลอดภัยของตนในการบริโภคนยา และมีเหตุผลอื่นๆบ้าง เช่น ลักษณะของผลิตภัณฑ์ยา วิธีการแนะนำเรื่องยาของผู้ขายยา ความเกรงใจ ความกลัวเจ้าของร้านว่า ซึ่งเป็นเหตุผลทำให้กลุ่มอาจไม่เคยใช้สิทธิ และที่สำคัญคือส่วนใหญ่ไม่คิดว่าการใช้สิทธิดังกล่าวเป็นหน้าที่ของผู้บริโภค และผู้บริโภคมีสิทธิถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ไม่เกิดการใช้สิทธิความเป็นผู้บริโภคเท่าที่ควร ในการใช้สิทธิความเป็นผู้บริโภคส่วนใหญ่ได้มีการใช้สิทธิกันอยู่แล้ว ยกเว้นสิทธิในการขอเปลี่ยนยาหรือคืนยาเมื่อตนคิดว่าไม่ปลอดภัยในการใช้ และการเรียกร้องให้ทางร้านขายยา ชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการใช้ยา ที่กลุ่มคิดว่าตนไม่เคยได้รับยาที่เสื่อมสภาพ หรือได้รับอันตรายจากการใช้ยามาก่อน และเช่นเดียวกับเหตุผลข้างต้นคือ ไม่รู้ว่าเป็นสิทธิของตนในการบริโภคยามาก่อน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษา ไปใช้

1. จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้และความเข้าใจต่อการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาถูกต้อง แต่รายละเอียดไม่ชัดเจนและสมบูรณ์ ตามแนวทางที่ได้มีการดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา โดยฝ่ายเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่รู้ว่ามีกฎหมายที่รองรับในสิทธิความเป็นผู้บริโภคด้านยาของตน การใช้สิทธิจึงเป็นอย่างไรไม่เต็มที่ เพราะฉะนั้นจึงเป็นความจำเป็นที่หน่วยงานของรัฐจะเข้าไปให้ความคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาในชุมชนแออัด ซึ่งสิ่งสำคัญก็คือ การชี้ให้ชาวชุมชนเห็นความสำคัญของงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาว่า มีประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนอย่างไร รวมทั้งชี้ให้เห็นผลเสีย อันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการบริโภคยาที่ไม่ถูกวิธี กลวิธีหรือวิธีการที่จะทำให้ชาวชุมชนเห็นความสำคัญและประโยชน์ก็คือ การเผยแพร่ให้ความรู้โดยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดอบรม ประชุมในชุมชน และ

ในชุมชนที่ศึกษา พบว่า เวลาที่สะดวกคือเวลาเย็น และอาจจะมุ่งไปที่กลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มผู้นำในชุมชน กลุ่มที่มีตำแหน่งเป็นทางการก่อน รวมทั้งผู้ที่มีความสนใจสามารถร่วมเข้าฟังได้ แม้ว่า จะมีปัญหาที่พบคือ ชาวชุมชนไม่สนใจต่อข่าวสารต่างๆ เท่าที่ควร ซึ่งปัญหานี้สามารถแก้ไขได้โดยวิธีการชี้ให้เห็นความสำคัญงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา และคงปฏิเสธไม่ได้ว่า ยาเป็นปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยวิธีการให้กลุ่มที่มีตำแหน่งดังกล่าวเผยแพร่ความรู้ในชุมชน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การใช้สื่อทางหอกระจายข่าว ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าถึงชาวชุมชนได้มากที่สุด การติดโปสเตอร์ตามบอร์ดในที่ ศูนย์สาธารณสุขชุมชน การแจกแผ่นพับความรู้เรื่องยาตามบ้าน การออกไปเยี่ยมเยียนพูดคุยเรื่องงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยากับชาวชุมชน ในช่วงเวลาเย็น การอาศัยกลุ่มที่ไม่เป็นทางการในชุมชนเช่น เจ้าหนี้ย เจ้ามือห่วย หรือกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ไม่เป็นทางการอื่นๆ เช่น กลุ่มเครือข่าย ในการเผยแพร่ความรู้กระจายข่าวสาร และกิจกรรมดังกล่าวจะไม่สามารถดำเนินการลุล่วงไปได้ ถ้าขาดการติดตามและประสานงานอย่างต่อเนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องหมั่นเข้าไปเยี่ยมเยียน คอยกระตุ้นและชี้แนะให้ชาวชุมชนมีความรู้และเห็นความสำคัญ เป็นผู้เสียสละตน และมีความหวังดีกับชุมชน นอกจากนี้ ควรมีการกระจายความรู้ผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น ใช้วิทยุกระจายเสียงในจังหวัดเชียงใหม่เผยแพร่ให้ความรู้ ในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม อาจเป็นช่วงเวลาเย็น ก็จะเป็นดีที่สุด ใช้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ การจัดอบรมให้ความรู้แก่ กลุ่มนักเรียนในโรงเรียน กลุ่มหนุ่มสาว ที่อยู่ในชุมชน เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนคิดว่าถ้าชาวชุมชนมีความรู้ ก็จะเกิดการปฏิบัติตนในการใช้ยาที่ถูกต้องและเป็น การคุ้มครองตนเองให้ได้รับความปลอดภัย รวมทั้งมีทัศนคติ มองเห็นความสำคัญของงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาและเกิดความร่วมมือในการดำเนินงานกิจกรรมด้านนี้ต่อไป

2. และนอกจากการที่รัฐจะคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา โดยให้ความรู้ตามวิธีการต่างๆแล้ว การควบคุม ให้ความรู้ แนะนำผู้ชาย ผู้ผลิต หรือดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ผลิต ผู้ขาย ก็เป็นวิธีการคุ้มครองผู้บริโภคเช่นกัน จากการศึกษาพบว่า รายละเอียดคำแนะนำที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากร้านขายยาอยู่ในระดับพอใช้เท่านั้น และที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าไม่ค่อยได้รับคำแนะนำจากร้านขายยาเลย เช่น อันตรยาของยา ข้อควรระวัง ค่าเตือน บางคนได้กล่าวว่าถ้าไม่ถาม ก็คงไม่บอก เพราะฉะนั้น รัฐจึงต้องหมั่นตรวจเยี่ยมแนะนำและให้ความรู้ แก่ร้านขายยา ในเรื่อง การบริหาร

ยาและเวชภัณฑ์ เพื่อควบคุมมิให้ยาเสื่อมสภาพ ยาหมดอายุ อันจะเป็นผลเสียต่อชาวชุมชน และวิธีการให้ความรู้แก่ ผู้ซื้อ จัดให้มีการอบรมฟื้นฟูความรู้เรื่องยาแก่เจ้าของร้านขายยาประจำปี แจกแผ่นพับ โปสเตอร์ให้ทางร้านนำไปเผยแพร่ และเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องประสานงานในเรื่องนี้กับสมาคมร้านขายยา เพื่อคุ้มครองประชาชนให้ได้รับความปลอดภัยจากการใช้ยา ซึ่งถ้าสามารถทำได้ จะลดภาระของรัฐในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาได้มากที่สุด และลดความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งกองทุนยาเพื่อเป็นแหล่งยาที่ปลอดภัยสำหรับประชาชนได้ นอกจากนี้อาจมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อดำเนินการกับทางร้านขายยาที่ทำผิดกฎหมาย เมื่อใช้วิธีอื่นไม่ได้ผล ส่วนแหล่งบริการยาในชุมชน เช่น ร้านขายของชำในชุมชนที่ยังพบว่ามีจำหน่ายยาที่ผิดกฎหมาย ยาอันตราย ซึ่งผู้ขายบางคนได้กล่าวว่า ตนเอามาขายเพราะมีลูกค้ามาถามซื้อ เป็นการบริการแก่ลูกค้าและที่ตนเอามาขายก็คิดว่าเป็นยาที่ปลอดภัย ร้านอื่นก็เอามาขายได้ ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิด เนื่องจากขาดความรู้ จึงสมควรจัดให้มีการจัดอบรม ให้ความรู้เรื่องยาแก่ผู้ขายของชำ และแนะนำยาประเภทที่สามารถจำหน่ายได้ในร้านขายของชำ โดยถูกกฎหมาย เป็นยาที่มีความปลอดภัยสูง ซึ่งก็คือ ยาสามัญประจำบ้าน ที่สามารถจำหน่ายได้โดยทั่วไป

3. กิจกรรมการจัดหายาที่มีความจำเป็นและมีความปลอดภัยสูง เป็นกิจกรรมหนึ่งในงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา เพราะฉะนั้น การจำหน่ายยาใน ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนเพื่อให้ชาวชุมชนได้รับความปลอดภัยจากการใช้ยา จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งกิจกรรมหนึ่งในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยไปซื้อยาที่ ศสมช. ในช่วงระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา เนื่องจากคิดว่า การบริการไม่สะดวก ไม่ดี เช่นเดียวกับแหล่งบริการอื่นๆ บางคนไม่เคยรู้ว่ามียาจำหน่ายใน ศสมช. เลย เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของ ศสมช. ในการที่จะปรับปรุงกิจกรรมดังกล่าว คือ อาจขยายช่วงเวลาเป็นเปิดทุกวันใน เวลาเย็น จากเดิมที่เปิดในช่วงเวลาเย็นในวัน จันทร์ พุธ ศุกร์ ซึ่งต้องพิจารณาว่า อาสาสมัครสาธารณสุข สามารถเสียสละเวลาเพื่อกิจกรรมดังกล่าวได้มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ ชาวชุมชน เพื่อให้ทราบว่า มียาสามัญประจำบ้านจำหน่ายที่ ศสมช. รวมทั้งมีการให้ความรู้เรื่องยาสามัญประจำบ้านแก่ ชาวชุมชน เพื่อให้ชาวชุมชนเห็นความสำคัญของยาสามัญประจำบ้าน และหันมานิยมใช้ยาสามัญประจำบ้านมากขึ้น เป็นการทำให้ชาวชุมชนมาซื้อยา ศสมช.

มากขึ้น ส่วนผลที่ได้ทางอ้อมคือ เป็น การลดปริมาณยาอันตราย ที่มีจำหน่ายในร้านขายของชำไป ด้วย นอกจากนั้นสมควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความรู้หรืออบรมเรื่องยาแก้ อาสาสมัครฯ ที่เป็น ผู้ชายยาใน ศสมช. เป็นระยะเพื่อให้สามารถแนะนำความรู้เรื่องยาแก่ ชาวชุมชนได้ และอบรม ความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการยาใน ศสมช. เพื่อให้ยาที่มีจำหน่ายใน ศสมช. มีคุณภาพสภาพดี ไม่หมดอายุ เป็นแหล่งยาที่ปลอดภัยสำหรับชาวชุมชนต่อไป

4. จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการให้มีการจัดตั้งกลุ่มคุ้มครอง ผู้บริโภคด้านยาในชุมชน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับนโยบายของ กระทรวงสาธารณสุข ใน ปัจจุบัน ที่ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมในงานสาธารณสุข 4 อ. ซึ่ง 1 ใน 4 อ. ก็คือ งานด้าน การคุ้มครองผู้บริโภคอาหารและยา ซึ่งตามสภาพที่เป็นอยู่ในชุมชนแออัดที่ศึกษา ถ้าเจ้าหน้าที่มี ความต้องการจะจัดให้มีการจัดตั้งกลุ่มดังกล่าว ก็สมควรที่จะเข้าไปในชุมชน เพื่อสร้างความ สัมพันธ์กับกลุ่มแกนนำของชุมชนและชาวชุมชนทั่วไป เพื่อสร้างความยอมรับ และภาพพจน์ที่ดีของ เจ้าหน้าที่ให้ปรากฏแก่ ชาวชุมชน หลังจากนั้นก็ต้องชี้แจงให้ชาวชุมชน เห็นถึงวัตถุประสงค์ ของการจัดตั้ง ความสำคัญและผลประโยชน์ของการตั้งกลุ่มดังกล่าว เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง กลุ่มคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาขึ้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดตั้งโดยชาวชุมชนเพื่อชาวชุมชน โดยมีบุคคล ที่ชาวชุมชนเห็นว่า มีความเหมาะสมเป็นประธานกลุ่ม เมื่อจัดตั้งกลุ่มแล้ว เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องเข้า มาให้ความช่วยเหลือกลุ่มดังกล่าวในชุมชน โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลาแรกเริ่มดำเนินการ เช่น วางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกันกับกลุ่มคุ้มครองฯ เสนอแนะความคิดเห็นในการแก้ปัญหา คอยชักนำ กระตุ้นให้กลุ่มคุ้มครองฯ เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการกระทำกิจกรรมอื่นๆ เมื่อกลุ่มสามารถ ดำเนินการได้ด้วยความรู้ความสามารถของตนแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ที่จะต้องเข้ามาให้ การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลุ่มคุ้มครองฯ มีศักยภาพและสามารถ ดำเนินงานต่อไปได้โดยตนเอง จากการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่า เมื่อจัดตั้งกลุ่ม แล้วสมควรทำมากที่สุด คือ ได้รับความรู้ ข่าวสารจากเจ้าหน้าที่แล้วนำมาถ่ายทอดให้กับชาวชุมชนต่อ ไม่ว่า จะเป็นวิธีการประชุม อบรมภายในชุมชน การให้ความรู้ทางหอกระจายข่าว การแจกแผ่น พับ โปสเตอร์ การเยี่ยมเยียนพบปะพูดคุยตามบ้าน เป็นต้น รองลงมาได้แก่ การออกตรวจเยี่ยม แนะนำ การจำหน่ายยาในร้านขายของชำ การสอดส่องเฝ้าระวัง การจำหน่ายยาที่ผิดกฎหมาย

ยาอันตรายในชุมชนและรายงานให้เจ้าหน้าที่ทราบต่อไป ซึ่งผู้เขียนเห็นว่ากิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่าง คิดว่าควรรับความรู้จากเจ้าหน้าที่แล้วนำความรู้มาถ่ายทอดต่อ เป็นสิ่งที่ดีในการดำเนินกิจกรรม คัดกรองผู้บริโภคดี้านยา เพราะเมื่อชาวชุมชนมีความรู้ก็มีความตระหนัก เห็นความสำคัญของการบริโภคยา และกลุ่มดังกล่าวมีศักยภาพเข้มแข็งขึ้น ก็สามารถขยายไปสู่กิจกรรม ต่อมา คือการ ออกตรวจเยี่ยมแนะนำ ร้านขายของชำ การสอดส่องเฝ้าระวัง การจำหน่าย ที่อันตราย ในชุมชน หรือกิจกรรมอื่นๆ ต่อไป ตามความเหมาะสมในพื้นที่

ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาในช่วงระยะเวลาสั้นๆระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2536 ถึง พฤษภาคม 2537 และเจาะจงศึกษาในชุมชนแออัดแห่งเดียวคือชุมชน 5 ธันวาคม สมควรให้มีการศึกษาในช่วงระยะเวลาที่ยาวกว่านี้ รวมทั้งขยายการศึกษาครอบคลุมไปยังชุมชนอื่นๆ ที่อยู่ใน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาชัดเจนตรงตามสภาพการณ์ที่เป็นจริงและได้ภาพรวมของชุมชนแออัดของจังหวัดเชียงใหม่

2. เนื่องจากเป็นการศึกษาทัศนคติของประชาชนในชุมชนแออัดต่อ งานคัดกรองผู้บริโภคดี้านยา เพื่อให้ได้ปัญหาและภาพรวมทั่วไปของงานคัดกรองผู้บริโภคดี้านยา จึงสมควรศึกษา จำเพาะเจาะจงลงไปในเรื่องหรือสิ่งที่ผู้วิจัยคิดว่า จะเป็นประโยชน์ต่องานคัดกรองผู้บริโภคดี้านยา อีกครั้ง ซึ่งทำได้ทั้งในรูปของการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น ขยายการศึกษาในผลิตภัณฑ์อื่น ที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ อาหาร เครื่องสำอาง วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท วัตถุมีพิษที่ใช้ในบ้านเรือน สารระเหยและยาเสพติด ศึกษาในกลุ่มเป้าหมาย ผู้ขายของชำ ร้านขายยา กลุ่มนักเรียน ศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของชาวชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับงานคัดกรองผู้บริโภคดี้านยา

3. การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา เพื่อให้ทราบ ทัศนคติกว้างๆของชาวชุมชน ต่อรูปแบบงานคัดกรองผู้บริโภคดี้านยา ผู้สนใจอาจนำผลการศึกษา ไปศึกษาต่อในรูปแบบของการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานคัดกรองผู้บริโภคดี้านยา ซึ่งอาจประเมินใน

ด้าน ความยอมรับ ความพึงพอใจของประชาชนต่องานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา ความเหมาะสมของ
งานคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาในพื้นที่ หรือประเมิน ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ของการดำเนินงาน
คุ้มครองผู้บริโภคด้านยาในชุมชนต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved